

Täysistunto

Tiistai 27.9.2016 klo 14.03—21.47

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien vuoden 2017 indeksitarkistuksista sekä laeiksi kansaneläkeindeksistä annetun lain 2 §:n ja toimeentulotuesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 149/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 22. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu

21.10 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Taas on se aika vuodesta, kun perusturvasta leikataan. Listalla ovat tällä kertaa esimerkiksi työmarkkinatuki, kansaneläke sekä eräät vammaisetuudet. Säästöjen kohdistumista köyhimpiin perusteltiin tässä salissa viimeksi tänään valtiovarainministerin suulla sillä, että rikkailla ei ole tulonsiirtoja leikattavaksi.

Tämähän ei ole totta. Tilastokeskuksen tulonjakotilaston mukaan köyhin kymmenes suomalaisista saa tulonsiirroista vain 9,4 prosenttia. Rikkain desiili saa tasan 10, siis pikkuisen köyhiä enemmän. Loput 80,6 prosenttia jakautuvat väliryhmille.

Osittain lukuja selittävät ansiosidonnaiset vanhuuseläkkeet, mutta ilman niitäkin on köyhimpien osuus tulonsiirroista vain 13,6 prosenttia ja rikkaimpien 5,6 prosenttia. Ei siis pidä paikkaansa, että tulonsiirrot menisivät pienituloisille ja siksi vain heiltä voidaan leikata.

Alemmissa tuloluokissa on enemmän tulonsiirtoja saavia ihmisiä, mutta toisaalta rikkailla könttäsummat ovat suurempia. Siinä, missä keskimääräisen köyhän nostamat veronalaiset sosiaalietuudet jäävät alle 2 000 euroon vuodessa, mätkähtää rikkaan pankkitilille lähes 70 000 euroa. Tulonsiirtojen allokoitua hyvätuloisille perustellaan sillä, että ansiosidonnaiset etuudet ovat enemmän omaa rahaa kuin suoraan verorahoitteiset perusturvaetudet. Eläkkeitä kutsutaan myöhennetyksi palkaksi ja työttömyysturvan ajatellaan määräytyvän työttömyysvakuutusmaksujen mukaan. Siksi niitä ei leikata.

Mutta näinhän se ei tarkalleen ottaen mene. Ainoastaan vanhuuseläke on suoraan sidottu siihen, minkä verran järjestelmään on maksanut, ja sekin vain eläkkeen suuruuden, ei sen keston suhteen. Muissa ansiosidonnaisissa etuuksissa tärkein määräytymisperuste on etuutta edeltänyt tulotaso. Niinpä lyhyt korkeapalkkainen työjakso oikeuttaa parempaan sosiaaliturvaan kuin pitkä matalapalkkaura, vaikka jälkimmäinen olisi maksanut vakuutusmaksuja kokonaisuudessaan enemmän.

Alkujaan köyhyyttä vastaan luodut järjestelmämme ovat vuosikymmenten kuluessa muuttuneet yhä enemmän elintason turvaajiksi. Vaikka osa ansiosidonnaisista etuuksista kustannetaan nimenomaisilla maksuilla ja juoksutetaan erityisten rahastojen kautta, se täs-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2016 vp

sä salissa usein kuulutettu iso kuva on, että julkinen sektori kanavoi jo valmiiksi hyvätuoloisille anteliaamman sosiaaliturvan kuin köyhälle.

Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että pelkästään perusturvaan nojaava tulonsiirtojärjestelmä ei ole realismia pirstaleisten työmarkkinoiden ja nopeiden tulovaihteluiden maailmassa. Ansiosidonnaista sosiaaliturvaa tarvitaan muutosturvaksi näissä myrskyissä luovimiseen ainakin, kunnes saamme riittävän perustulon. On kuitenkin epärehellistä väittää, että köyhimmiltä leikataan, kun ei muualla ole, mistä ottaa. Leikata voisi myös kaikkein suurimmista tulonsiirroista esimerkiksi erilaisten kattojen kautta. Se on poliittinen valinta.

21.14 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämäkin lakiesitys heikentää erityisesti heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten tilannetta, ja siksi tätä esitystä on mahdotonta hyväksyä. Hallituksen leikkaukset tuntuvat kohdistuvan kaikkein huonompi-osaisiin: eläkeläisiin, työttömiin, lapsiperheisiin, pitkäaikaissairaisiin ja pienituloisiin ihmisiin. Ja erityisen huolestuttavaa on se, että nämä monet leikkaukset kohdistuvat samoihin henkilöihin ja aiheuttavat sillä tavalla merkittäviä toimeentulo-ongelmia. Yhteenvetona voidaan sanoa, että hallituksen linja lisää eriarvoisuutta ja ihmisten välisiä tuloeroja, ja tämä lakiesitys on yksi esimerkki siitä.

21.14 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä salissa ollaan taas poliittisten arvovalintojen äärellä, ja kannan jälleen huolta siitä, että tämäkin leikkaus tai nämäkin leikkaukset kohdistuvat jälleen kaikista pienituloisimpiin kansalaisiimme. Sen takia en voikaan hyväksyä tätä leikkausta.

Kelan tutkimusten mukaan tämä lisää tuloerojen epätasa-arvoisuutta ja etenkin köyhyysaste tämänkin päätöksen johdosta lisääntyy ja varsinkin eläkeläisköyhyys kasvaa huomattavasti.

Kuten on tuotu esille, niin pienituloisten ostovoima laskee ja esimerkiksi takuueläkettä leikataan, ja haluaisinkin nostaa näitten leikkausten kokonaisvaikutukset eri väestöryhmiin, kun huomioidaan erilaisten asiakasmaksujen, lääkekorvausten, Kela-matkojen ja muiden maksujen ja tulojen leikkausten yhteisvaikutukset eri väestöryhmiin. Väitän, että nämä monelta osin kohdistuvat nimenomaan iäkkäisiin, hyvin pienituloisiin eläkeläisiin, ja siinäkin kohtaa perään meiltä kansanedustajilta vastuuta, että onko tämä vastuullista politiikkaa tässä ajassa. Ehkä usein mekin joudumme kansalaisille vastaamaan näihin kysymyksiin, niin en kyllä osaa vastata enää näille ihmisille, mistä heidän pitäisi tinkiä omasta toimeentulostaan.

21.16 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! On helppo jatkaa näitä kahta edellistä puheenvuoroa tai oikeastaan kaikkia kolmea. Tämä hallituksen esitys edelleen heikentää nimenomaan kaikkein pienituloisimpien ihmisten toimeentuloa ja elämänlaatua. Tämä tulee leikkaamaan työttömyyspäivärahoja, lapsilisää, vammaistukia, takuueläkettä, kansaneläkettä elikkä niiltä ihmisiltä, jotka elävät hyvin pitkälle sosiaaliturvan varassa. Sitä kautta valitettavasti se yksi iso kuva, joka on hallituksella, on eriarvoisuuden lisääminen, ja tämä esitys tulee sitä entisestään lisäämään. Aivan kuten edellisissäkin puheenvuoroissa täällä on todettu, niin vuosi toisensa jälkeen tämä kohdistuu aina samoihin ihmisiin ja samoihin perheisiin: puhutaan sitten vaikka eläkkeensaajista, niin leikataan eläkkeen tasosta, sitten jos perheessä sairastetaan, niin sairaskuluja lisätään ja asiakasmaksuja korote-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 90/2016 vp

taan. Ja sitä kautta nämä kaikki säästöt, jotka hallitus tekee, kumuloituvat samoille ihmisille vuosi toisensa jälkeen.

Olisin tästä syystä myös itsekkin peräänkuuluttanut sitä, että ennen kuin näitä säästöjä lähdetäisiin tekemään ja tuomaan eduskunnalle, meillä pitäisi olla yhtenäinen selvitys siitä, mikä on näiden leikkausten ja säästöjen kokonaisvaikutus ja miten se vaikuttaa eri väestöryhmiin. Minun mielestäni tämäntyypinen lainsäädäntövalmistelu, joka tällä hetkellä hallitukseltakin tulee, on jollakin tavalla myös eduskuntaa halveeraavaa, koska meidän pitää hakea nämä tiedot ja selvitykset ja vaikutusten arvioinnit muualta, koska niitä ei eduskunnalle automaattisesti ja luonnollisesti tuoda.

21.18 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa rouva puhemies! On helppo yhtyä näihin edellisiin puheenvuoroihin siitä, että tämä esitys on kyllä todella häpeällinen. Tässä leikataan niiltä kaikkein pienituloisimmilta, taas kerran. Ja kun me tiedämme, että nämä samat ihmiset ovat niitä, jotka esimerkiksi sairastavat eniten, niin hallituksen muut leikkaukset, vaikka näihin sairauskorvauksiin, ja lääkekorvauksen katon nostaminen tulevat kohdentumaan näihin samoihin ihmisiin.

Vaihtoehtojahan on. Ei ole pakko leikata tästä. Jos halutaan leikata tulonsiirrosta, niin, aivan kuten edustaja Kontula sanoi, ne voidaan kohdistaa hyvätuloisimpiin, ei näihin kaikista heikoimmassa asemassa oleviin.

Ei ole ihme, ettei tässä salissa näy tällä hetkellä yhtään hallituspuolueiden edustajaa puolustamassa tätä esitystä. Heitäkin varmasti hävettää se, miten voidaan mennä taas kaikkein vähäosaisimpien kukkarolle. Perussuomalaisetkin, joita vielä edellisen pykälän kohdalla tässä salissa oli, totesivat, että tässä kohtaa on varmasti parempi lähteä ulos, koska eihän tällaista päätöstä voi häpeämättä tehdä. (Sosialidemokraattien ryhmästä: Kaikki hävis!) Ihmettelen kyllä syvästi tätä hallituksen esitystä, ja ne 30 miljoonaa, mitä hallitus on luvannut kaikille pienituloisimmille kohdentaa, eivät riitä kyllä alkuunkaan edes näiden indeksikorotusten perumiseen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.